

Slovo k povzbuzení na pondělí 16. listopadu 2020, sv. Gertrudy Veliké
Biblická čtení: Zj 1,1-4; 2,1-5a; Ž 1; 1Sol 5,1-6; Lk 18,35-43

Milé sestry, milí bratři,

zaměříme dnes svou pozornost především na první biblické čtení a pak krátce na postavu dnešní svaté, svatě Gertrudy Veliké.

V prvním čtení dnes otevíráme poslední knihu Nového zákona, knihu Zjevení podle Jana, tedy Apokalypsy. Protože nás její četba bude provázet, dá-li Bůh a dožijeme-li se toho, ještě po celé dva nadcházející týdny, dovolte nejprve několik slov, snad formou připomenutí známých věcí k této podivuhodné části Písma svatého.

Řecky se tato jediná prorocká kniha (a zároveň jedna z nejmladších knih) Nového zákona jmenuje *Apokalypsis Ióannou*. Řecké *apokalypsis* znamená doslova „odkrytí věcí skrytých“, české *zjevení* má velmi podobný význam. O jaká skrytá Boží tajemství by se mohlo jednat, respektive jak číst a interpretovat obrazy Apokalypsy, nám – i při vší složitosti, mnohoznačnosti a tajemnosti jejích obrazů – může možná aspoň nepatrně pomoci i letmé připomenutí okolností vzniku této knihy.

Janovo zjevení vzniká patrně až koncem 1. století, tedy za vlády císaře Domiciána, kdy se plně rozhořelo velké pronásledování křesťanů v římském impériu, to je z knihy velmi zřetelně znát. Její autor, který se představuje jako Jan, Boží putující prorok, který se pro Boží slovo a pro vyznání Ježíše dostal do vyhnanství na ostrov Patmos, byl už řadou starokřesťanských autorů ztotožňován s apoštolem Janem. Jím sice patrně není, protože se nikde o svém apoštolování nezmiňuje a ani nic takového nenaznačuje, autorem je patrně některý z jeho žáků, prostě píšící pod jménem Jan, ale to na autenticitě zjevení nic nemění.

Dějinná okolnost konce 1. století, začátku krutého pronásledování křesťanů je velmi důležitá, je možná i jedním z nejdůležitějších klíčů k četbě Apokalypsy, vidění věcí skrytých, odkrytých ve vytržení Janovi a skrze něj i nám: Zjevení Janovo je tak mystickým pohledem do nebe ve chvílích těžkých a bolestných, pohledem, který nijak nezastírá hrůzy, naopak je vidí a předpovídá jako výzvu k obrácení, pohledem, který ale mezi všemi hrůzami stále vidí Krista Beránka, který právě v těchto chvílích neopouští své věrné, naopak, přichází k nim, těší je a dává sílu a těm, kteří v jeho následování věrně vytrvají, připravuje slávu v nebi, Beránka, který na konci světa zase vítězně přijde a nastolí svou vládu.

To je obsahem hlavní, vpravdě apokalyptické části knihy, od čtvrté kapitoly. My dnes máme před sebou ale teprve samotný začátek Zjevení: Úvod a pak (po řadě přeskočených veršů) první ze sedmi listů «andělům» sedmi církevních obcí. Jde o sedm kratičkových „listů“ adresovaných (patrně) biskupům sedmi významných církevních obcí v Malé Asii: do Efezu, Smyrny, Pergamonu, Thyatir, Sard, Filadelfie a Laodiceje. Listy mají velmi podobnou strukturu: Tím, kdo Janovi diktuje tento list, je vždy Kristus. Nejprve je popsán stav té či oné křesťanské obce, chování toho či onoho představeného, pak následuje většinou povzbuzující pochvala (u dvou obcí ovšem chybí), po ní většinou nějaké «ale to mám proti tobě», nějaká výtka (ta ovšem chybí zase u jiných dvou obcí), poté povzbuzení či vybidnutí k obrácení, případně spolu s varováním, vše ústí do krásného obrazu nebe.

Dnešní list – bohužel neslyšíme ho celý, chybí závěr – je tedy adresován do Efezu, do města nejbližší ostrovu Patmos, do hlavního a nejvýznamnějšího města celé Malé Asie, do města velmi bohatého a kulturně vyspělého, byl tam pohanský chrám bohyně Artemis, jeden ze sedmi divů antického světa. Svatý Pavel založil v Efezu významnou křesťanskou obec, nějakou dobu zde sám působil během své druhé i třetí misijní cesty, adresoval sem jeden ze svých listů, jako svého nástupce po svém odchodu nechal v této církevní obci svatého Timoteje, podle starobylé tradice zde působil i apoštol Jan.

List do Efezu patří k těm listům Apokalypsy, které obsahují pochvalu i výtku. A právě výtka je velmi výmluvná a stojí za pozornost, končil jí dnešní úryvek. Možná se totiž netýká jen

efezských křesťanů, ale v řadě ohledů i leckoho z nás, zejména leckoho z nás již starších a v následování Krista – aspoň v určitém ohledu – již třeba nějak zvláštěným: «Ale mám proti tobě, že jsi upustil od své první lásky. Upamatuj se tedy, z jaké výše jsi spadl, obrať se a jednej zase jako dřív».

To určitě – už dle laskavého znění – není typ výtky, která měla efezskou církevní obec zdeptat. Proto nemá zdeptat ani nás. Naopak, má nás svou laskavostí přimět k rozpomenutí se na tu dobu «výše» v našem životě, pokud vůbec nějaká byla, kdy Bůh, Kristus byl skutečně i naší první láskou, nebo aspoň jasněji, než je tomu nyní. Výtka má i nás přimět k obrácení se k Pánu Ježíšovi jako k první lásce a také k návratu k jednáním, která ho opravdu následují, která přinášejí skutečnou radost. Můžeme to číst ve slovech «upamatuj se... obrať se... jednej zase jako dřív».

Kdoví, zda u některých z nás nenastal již tak trochu onen neblahý čas, o kterém Pán Ježíš mluví v evangeliu: «V oněch dnech vychladne láska mnohých». Kdoví, zda u některých z nás láska k Pánu Ježíšovi již nevyhořela. Na to nechť si samozřejmě odpoví každý sám. Dnešní Boží slovo nás k odpovědi jen velmi jemně a laskavě vybízí, jako vybídlo představeného efezské církevní obce.

Podobným takovým laskavým povzbuzením ke zpytování svědomí, jak jsme na tom se svou láskou k Pánu Ježíšovi, a především podnětem, co dělat, nám může být i dnešní svěťice, svatá Gertruda Veliká. Benediktinská řeholnice ze slavného kláštera cisterciacek Helfta (poblíž saského Eisleben), velká středověká vzdělankyně a především velká mystička. Dostáváme se s ní sice do druhé poloviny 13. století, přesto její životní zkušenost a především mystické dílo, které po sobě zanechala, může oslovit i dnes.

V souvislosti s dnešním prvním čtením především zkušeností, že Bůh se dává v modlitbě zakusit nejen v době biblické a v době pronásledování, ale i v době pozdější, v době církve, i v dobách relativního klidu. Právě velcí mystici křesťanských dějin o tom svou zkušeností svědčí. Gertruda, která mezi ně patří, své mystické zkušenosti i sepsala, především ve svém *Poslu Boží lásky*.

V tomto díle popisuje také začátek svých mystických vidění – bylo jí nějakých pětadvacet let – jako začátek nové proměny svého života, dnes bychom řekli hlubšího obrácení. Píše, jak začala mnohem intenzivněji a duchovněji prožívat svůj řeholní život, jak se rozhodla opustit i všechno to, co ji od Krista stále ještě dělilo, ač žila v klášteře od svých pěti let, především své zalíbení ve světském poznání, jak toužila být stále více stravována Boží láskou.

Jistěže většina z nás není povolána k mystické modlitbě takové intenzity jako svatá Gertruda a jí podobné a podobní. Málokomu z nás jsou a budou dány opravdové a autentické mimořádné mystické dary. Nicméně každý z nás je povolán v modlitbě tajemně (tedy mysticky) zakoušet Boží lásku, která jako jediná může rozžít tu naši.

A tak právě modlitba, snaha o intenzivní a jeho vedení otevřenou modlitbu k Pánu Ježíšovi je jednou z nejdůležitějších a zároveň i nejdostupnějších cest, jak se vrátit ke své první lásce k němu. Ostatně i kniha Zjevení je kniha vzniklá ve vytržení, v modlitbě, při liturgii, dokonce v den Páně...